

เศรษฐกิจไทย : บนเส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์?

บทความนี้จำแนกออกเป็น 4 ตอน ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงเศรษฐกิจไทยในรอบปี 2532 ตอนที่สองกล่าวถึงการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลพอเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ตอนที่สามกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทย และตอนที่สี่เป็นบทสรุป

1. เศรษฐกิจไทยในรอบปี 2532

สังคมเศรษฐกิจไทยยังคงเดินอยู่บนเส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์ในปี 2532 ทั้งนี้เป็นที่คาดการณ์กันว่า อัตราการจำเรญเติบโตทางเศรษฐกิจจะอยู่ในระดับ 10.5% โดยประมาณ ซึ่งไม่แตกต่างจากอัตรา 11.0% ในปี 2531 เท่าใดนัก ความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจในรอบปี 2532 เป็นผลจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2529 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 5 ระหว่างปี 2525-2529 ระบบเศรษฐกิจไทยเติบโตในอัตรากว้างเฉลี่ยปีละ 5.3% นับเป็นอัตราการจำเรญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำที่สุดในทุกช่วงแผนพัฒนาฯ อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจทำให้อัตราการจำเรญเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทยเพิ่มขึ้นเป็น 8.4% ในปี 2530 และ 11.0% ในปี 2531 (ดูตารางที่ 1) ความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจในปี 2532 จึงเป็นผลพวงที่สืบเนื่องมาจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ ดังนั้น การวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจโดยจำกัดเฉพาะช่วงปี 2532 จะไม่สร้างความรู้ความเข้าใจได้ดีเท่ากับการมองการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการอันต่อเนื่องระหว่างปี 2530-2532

การเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงระหว่างปี 2530-2532 เกิดจากเหตุปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ

- (1) การฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลก
- (2) การเติบโตของภาคการส่งออก
- (3) การขยายตัวของการลงทุนภายในประเทศ
- (4) การขยายตัวของรายจ่ายในการบริโภค

---

*บางส่วนของบทความนี้ (เฉพาะข้อที่ 1 และ 2) ตีพิมพ์ครั้งแรกใน *ผู้จัดการรายสัปดาห์ ฉบับพิเศษ* (29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2533) หัวข้อที่ 3 และ 4 ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในหนังสือนี้

1.1 การฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลก

เราจะไม่สามารถเข้าใจกระบวนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจไทยได้อย่างถ่องแท้ หากเราไม่ศึกษาความเป็นไปที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมโลก ทั้งนี้เนื่องจากระบบเศรษฐกิจไทยมีความสัมพันธ์กับระบบทุนนิยมโลกอย่างแน่นแฟ้น ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมโลกในทศวรรษ 2520 เริ่มต้นจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่สองในปี 2522 แล้วถูกซ้ำเติมด้วยนโยบายเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจ เพราะในขณะนั้น ประเทศมหาอำนาจ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา) ต่างก็ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจที่เดินแถวคาน้ำเข้ามามีพ้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาการว่างงาน และปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกาประกาศขึ้นอัตราดอกเบี้ยในปลายปี 2522 เพื่อแย่งชิงเงินทุนเข้าประเทศ อันเป็นมรรควิธีในการแก้ปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ยุโรปตะวันตกซึ่งต้องสูญเสียเงินทุนเนื่องจากนโยบายอัตราดอกเบี้ยของสหรัฐอเมริกา ต่างพากันขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อดึงเงินทุนกลับเข้าประเทศ สงครามดอกเบี้ยระหว่างสหรัฐอเมริกากับยุโรปตะวันตกในช่วงปี 2522-2523 จึงมีผลซ้ำเติมภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอันเกิดจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่สองให้เลวร้ายลงไปอีก ระบบทุนนิยมโลกยิ่งต้องเผชิญกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจมากขึ้นไปอีกเมื่อโรคภัยไข้เจ็บขึ้นปฐุมรายการสำคัญราคาตกต่ำอย่างมากตลอดช่วงเวลาระหว่างปี 2524-2529 มีหน้าซ้ำยังเกิดวิกฤตการณ์นี้ต่างประเทศอย่างรุนแรงในกลุ่มประเทศโลกที่สามอีกด้วย จนเป็นเหตุให้สถาบันการเงินระหว่างประเทศเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อแก่กลุ่มประเทศโลกที่สามมากขึ้น ความเข้มงวดในการจัดสรรสินเชื่อดังกล่าวนี้ยังเป็นการซ้ำเติมวิกฤตการณ์นี้ต่างประเทศและภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ

ประเทศมหาอำนาจได้รับบทเรียนอย่างดียิ่งว่า ในชุมชนทุนนิยมโลกที่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอย่างแน่นแฟ้น การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในลักษณะตัวใครตัวมัน โดยปราศจากการประสานงานกันระหว่างกลุ่มประเทศมหาอำนาจด้วยกัน ไม่เพียงแต่จะทำให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจดังกล่าวไม่สัมฤทธิ์ผลเท่านั้น หากทว่ายังสามารถสร้างมหันตภัยทางเศรษฐกิจได้อีกด้วย เพราะเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่า การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งประเทศใด เพื่อมุ่งแก้ปัญหาภายในประเทศของตน สามารถก่อผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประเทศมหาอำนาจอื่นๆ หากประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ป้องกันตนเองด้วยการดำเนินมาตรการตอบโต้ ความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจในสังคมทุนนิยมโลกย่อมจะเกิดขึ้น ดังนั้นประเทศมหาอำนาจจึงต้องมีการประชุมสุดยอดทางเศรษฐกิจ (economic summit) เพื่อกำหนดเป้าหมายและมาตรการทางเศรษฐกิจร่วมกัน และเพื่อประสานการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจให้สอดคล้องต้องกัน การประชุมกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมผู้นำ 5 ประเทศหรือที่เรียกกันว่า กลุ่ม G-5 (อันประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา เยอรมนีตะวันตก สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น) ในเดือน

กันยายน 2528 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ก่อให้เกิดข้อตกลงที่เรียกกันในเวลาต่อมาว่า *Plaza Accord* โดยประเทศมหาอำนาจตกลงที่จะแทรกแซงตลาดเงินตราระหว่างประเทศ เพื่อกดดันให้เงินดอลลาร์อเมริกันมีค่าตกต่ำลง ความพร้อมใจกันในการดำเนินมาตรการดังกล่าวนี้ ทำให้เงินตราสกุลสำคัญ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินเยนของญี่ปุ่น เงินมาร์กของเยอรมนีตะวันตก และเงินปอนด์สเตอร์ลิงของสหราชอาณาจักร) มีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์อเมริกัน ดังจะเห็นได้ว่า เงินเยนมีค่าเพิ่มขึ้นจากระดับ 238.54 เยนต่อหนึ่งดอลลาร์ในปี 2528 เป็น 128.15 เยนต่อหนึ่งดอลลาร์ในปี 2531 เงินมาร์กมีค่าเพิ่มขึ้นจากระดับ 2.9440 มาร์กต่อหนึ่งดอลลาร์ในปี 2528 เป็น 1.7562 มาร์กต่อหนึ่งดอลลาร์ในปี 2531 และเงินปอนด์สเตอร์ลิงมีค่าเพิ่มจาก 1.2963 ดอลลาร์ต่อปอนด์สเตอร์ลิงในปี 2528 เป็น 1.7814 ดอลลาร์ต่อปอนด์สเตอร์ลิงในปี 2531 (ดูตารางที่ 3)

การที่เงินดอลลาร์อเมริกันมีค่าลดลงเมื่อเทียบกับเงินสกุลสำคัญ มีส่วนช่วยให้การค้าของโลกขยายตัวนับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา การฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลกยังได้รับการเสริมส่งจากปัจจัยเกื้อหนุนอีกอย่างน้อย 3 ปัจจัย คือ

ประการแรก อัตราดอกเบี้ยในตลาดการเงินระหว่างประเทศมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2529-2530 และแม้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2531-2532 แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับที่เป็นอยู่ในช่วงปี 2522-2528 การลดลงของอัตราดอกเบี้ยมีส่วนเกื้อกูลให้การลงทุนในประเทศมหาอำนาจขยายตัว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลก

ประการที่สอง วิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่สาม (Third Oil Shock) เกิดขึ้นในปี 2529 โดยราคาน้ำมันดิบตกต่ำลงจากระดับ 27 ดอลลาร์อเมริกันต่อบาร์เรลในปี 2528 เหลือเพียงประมาณ 13 ดอลลาร์อเมริกันต่อบาร์เรลในปี 2529 โดยที่ในบางเดือนราคาน้ำมันดิบเหลือเพียงบาร์เรลละ 9 เหรียญอเมริกัน วิกฤติการณ์น้ำมันครั้งที่สามจึงแตกต่างจากวิกฤติการณ์น้ำมันสองครั้งแรก แม้ว่าราคาน้ำมันดิบกลับเพิ่มขึ้นเป็นบาร์เรลละ 17 เหรียญอเมริกันในปี 2530 แล้วลดลงเหลือประมาณบาร์เรลละ 13 เหรียญอเมริกันในปี 2531 โดยที่กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นบาร์เรลละ 16 เหรียญอเมริกันในปี 2532 แต่ราคาน้ำมันในช่วงปี 2529-2532 ยังอยู่ต่ำกว่าระดับราคาในปี 2528 มากนัก การลดลงของราคาน้ำมันดิบมีส่วนช่วยลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ อย่างสำคัญ และเกื้อกูลให้การผลิตในระบบทุนนิยมโลกขยายตัว

ประการที่สาม ภาวะราคาโภคภัณฑ์ขึ้นปฐมตกต่ำตั้งแต่ปี 2524 ค่อยๆ หมดไปในปี 2529 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่พึ่งโภคภัณฑ์ขึ้นปฐมเป็นสินค้าออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในโลที่สาม

การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของระบบทุนนิยมได้ช่วยจุดให้ระบบเศรษฐกิจไทยหลุดพ้นจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องจากระบบเศรษฐกิจไทยมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

กับประเทศมหาอำนาจอย่างแน่นแฟ้น โดยที่การค้าระหว่างประเทศของไทยประมาณร้อยละ 50-55 เป็นการค้ากับกลุ่มประเทศประชาคมยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ภาวะถดถอยในระบบทุนนิยมโลกระหว่างปี 2523-2529 ทำให้การส่งออกของไทยขยายตัวได้ไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะถดถอยในระบบเศรษฐกิจไทยตามไปด้วย การฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลกก่อให้เกิดผลกระทบในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ทำให้ภาคการส่งออกขยายตัว ซึ่งกลายเป็นจักรกลสำคัญในการผลักดันให้เกิดการจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

1.2 การเติบโตของภาคการส่งออก

ในระหว่างปี 2525-2529 ภาคการส่งออกขยายตัวในอัตราถัวเฉลี่ยปีละ 8.19% เมื่อระบบทุนนิยมโลกฟื้นตัวจากภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจ ภาคการส่งออกของไทยเติบโตในอัตราสูงถึงปีละ 28.04% และ 36.01% ในปี 2530 และ 2531 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 2)

หากเราพิจารณาเฉพาะการส่งออกสินค้า โดยไม่คลุมถึงบริการ ในปี 2532 ภาคการส่งออกยังคงเติบโตในอัตราสูงกว่า 25% ดังนั้น ภาคการส่งออกจึงเป็นหัวหอกหรือภาคเศรษฐกิจนำ (Leading Sector) ในการจุดให้ระบบเศรษฐกิจไทยหลุดพ้นจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาของธนาคารโลกพบว่า การเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทยระหว่างปี 2529-2531 ประมาณ 35% เป็นผลจากการขยายตัวของภาคการส่งออก ภาคการส่งออกจึงเป็นจักรกลสำคัญของการจำเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

หากเราพิจารณาเฉพาะการส่งออกสินค้า โดยไม่คลุมถึงบริการ ในระหว่างปี 2524-2526 สินค้าออกเพิ่มขึ้นในอัตราถัวเฉลี่ยปีละ 3.2% ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่ต่ำมาก แม้ว่าการส่งออกสินค้าออกจะเพิ่มขึ้นถึง 19.6% ในปี 2527 แต่กลับลดลงเหลือ 10.3% ในปี 2528 อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา การขยายตัวของสินค้าออกมีมากกว่าปีละ 20% (ดูตารางที่ 5)

ในบรรดาสินค้าออกประเภทต่างๆ สินค้าหัตถอุตสาหกรรมนับเป็นจักรกลสำคัญของการขยายตัวของภาคการส่งออก ดังจะเห็นได้ว่า การเติบโตของการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรมสูงกว่าปีละ 20% นับตั้งแต่ปี 2527 เป็นต้นมา และมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าปีละ 40% ในช่วงปี 2530-2531 ในขณะที่การส่งออกสินค้าเกษตรมีอัตราการขยายตัวที่ต่ำในระหว่างปี 2524-2530 (ยกเว้นปี 2527 และ 2529 ที่มีอัตราการขยายตัว 17.8% และ 8.2% ตามลำดับ) การส่งออกสินค้าเกษตรเพียงจะมีอัตราการขยายตัวสูงถึง 27.8% ในปี 2531 (ดูตารางที่ 5)

การเติบโตของภาคการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรมเกิดจากสาเหตุสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ

ประการแรก การลดค่าเงินบาทในเดือนพฤศจิกายน 2527 ในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นับเป็นจุดแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ตลอดช่วงเวลาระหว่างปี 2523-2527

เงินดอลลาร์อเมริกันมีค่าสูงกว่าความเป็นจริง ซึ่งพลอยทำให้เงินบาทมีค่าสูงเกินความเป็นจริง (Overvaluation) ด้วย เนื่องจากค่าของเงินบาทผูกติดกับเงินดอลลาร์อเมริกัน การที่เงินบาทมีค่าสูงเกินความเป็นจริงดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดผลเสียแก่ภาคการส่งออก เพราะทำให้สินค้าออกของไทยมีราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การลดค่าเงินบาทในเดือนพฤศจิกายน 2527 จึงมีผลดีต่อภาคการส่งออก และเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ภาคการส่งออกขยายตัว

ประการที่สอง การขยายตัวของการส่งออกได้รับแรงหนุนจาก Plaza Accord อย่างมหาศาล ดังได้กล่าวแล้วว่า ค่าของเงินบาทผูกติดอยู่กับเงินดอลลาร์อเมริกัน เมื่อเงินดอลลาร์อเมริกันมีค่าตกต่ำลง เมื่อเทียบกับเงินสกุลสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินเยนของญี่ปุ่น และเงินมาร์กของเยอรมนีตะวันตก อันเป็นผลจาก Plaza Accord ในเดือนกันยายน 2528 เงินบาทก็พลอยมีค่าตกต่ำตามไปด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการเติบโตของภาคการส่งออกที่สำคัญ

ประการที่สาม ภาวะต้นทุนที่สูงขึ้นในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (Asian NICs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาหลีใต้และไต้หวัน อันเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน และการเพิ่มขึ้นของค่าของเงิน ทำให้สินค้าออกของไทยมีฐานะการแข่งขันที่ดีขึ้น เนื่องจากสินค้าออกรายการสำคัญหลายรายการของกลุ่มประเทศ Asian NICs เป็นคู่แข่งของไทยในตลาดโลก นอกจากนี้ ประเทศมหาอำนาจเริ่มตัดทอนสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร (Generalised System of Preferences = GSP) ที่ให้แก่ประเทศกลุ่ม NICs เพราะถือว่า กลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ได้ก้าวพ้นจากความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจไปแล้ว สหรัฐอเมริกาเองถึงกับกดดันให้รัฐบาลเกาหลีใต้และไต้หวันขึ้นค่าของเงิน เนื่องจากประเทศทั้งสองมีบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ในกรณีของไต้หวัน ส่วนเกินดุลของบัญชีเดินสะพัดมีมากกว่า 20% ของ GNP ในช่วงปี 2529-2530 สภาพการณ์ดังกล่าวนี้มีส่วนช่วยเพิ่มความได้เปรียบของสินค้าออกของไทยในตลาดโลก

ประการที่ห้า พ้อค่าส่งออกของไทยสามารถตอบสนองช่องโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว และสามารถเจาะตลาดสินค้าออกใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรม สินค้าหัตถอุตสาหกรรมจึงกลายเป็นหัวหอกในการทำให้ภาคการส่งออกขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2530-2532 อัตราการเติบโตของการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรมสูงถึง 45.6% และ 40.3% ในปี 2530-2531 (ดูตารางที่ 5) ผลการศึกษาของศึกษาของธนาคารโลกพบว่า การเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทยระหว่างปี 2529-2531 ประมาร 22% เกิดจากการส่งออกสินค้าหัตถอุตสาหกรรม

1.3 การขยายตัวของการลงทุนภายในประเทศ

ในระหว่างปี 2525-2529 การลงทุนของเอกชนขยายตัวในอัตราเฉลี่ยปีละ 4.61% แต่อัตราการขยายตัวดังกล่าวนี้เพิ่มขึ้นเป็น 52.80% และ 32.28% ในปี 2530-2531 ตามลำดับ การลงทุนของเอกชนที่สำคัญปรากฏในรูปของการสะสมทุนถาวร (Gross Fixed Capital

Formation) โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยปีละ 38% ในช่วงเวลาเดียวกัน (ดูตารางที่ 2) ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ซึ่งจัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 81.3 และ 80.8 ในปี 2528 และ 2529 ตามลำดับ ก้าวกระโดดเป็น 130.8 ในปี 2530 และ 170.6 ในปี 2531 แต่หลังจากเดือนธันวาคม 2531 ดัชนีการลงทุนภาคเอกชนมีแนวโน้มลดลง จนเหลือ 148.0 ในเดือนสิงหาคม 2532 แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของการลงทุนเอกชนในปี 2532 มีอัตราต่ำกว่าปี 2531 กระนั้นก็ตาม การลงทุนเอกชนในปี 2532 ยังคงอยู่ในระดับสูง เนื่องจากดัชนีการลงทุนภาคเอกชนมีค่ามากกว่า 105 ดังนั้นการขยายตัวของการลงทุนเอกชนในอัตราสูงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี 2530-2532 จึงเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่สร้างความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจแก่ระบบเศรษฐกิจไทย

การก่อสร้างในภาคเอกชน ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยปีละ 8.5% ระหว่างปี 2525-2529 ขยายอย่างรวดเร็วนับแต่ปี 2530 เป็นต้นมา โดยมีอัตราการเติบโต 28.4% ในปี 2530 และ 31.9% ในปี 2531 โดยคาดว่า อัตราการขยายตัวของการก่อสร้างจะสูงถึง 35.4% ในปี 2532 การก่อสร้างอาคารชุดมีการขยายตัวมากเป็นพิเศษ ในปี 2532 ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานว่า จนถึงเดือนกันยายน 2532 มีโครงการอาคารชุดรวม 350 โครงการ จำนวนห้องพัก 75,000 หน่วย มูลค่าเงินลงทุน 125,000 ล้านบาท

การซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรขยายตัวอย่างรวดเร็ว ข้อมูลจากกรมที่ดินระบุว่า มูลค่าที่ดินที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ในปี 2529 มีเพียง 32,201 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 53,586 ล้านบาทในปี 2530 และ 109,541 ล้านบาทในปี 2531 มูลค่าที่ดินที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ในปี 2532 คิดเป็น 3.4 เท่าของปี 2529 เฉพาะในรอบ 5 เดือนแรกของปี 2532 มีการซื้อขายที่ดินตามที่ดินที่กโดยกรมที่ดินถึง 57,492 ล้านบาท ซึ่งมากกว่าการซื้อขายที่ดินทั้งปีในปี 2529 และ 2530

การลงทุนสุทธิจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระหว่างปี 2530-2531 ในระหว่างปี 2526-2529 การลงทุนสุทธิจากต่างประเทศตกประมาณปีละ 8,200-9,500 ล้านบาท แต่เพิ่มขึ้นเป็น 17,573 ล้านบาทในปี 2530 และ 38,820 ล้านบาทในปี 2531 องค์ประกอบของการลงทุนจากต่างประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมนั้น การลงทุนจากต่างประเทศเกือบทั้งหมดเป็นการลงทุนโดยตรง(Foreign Direct Investment) ข้อมูลระหว่างปี 2525-2531 บ่งชี้ว่า ก่อนปี 2528 การลงทุนโดยตรงมีมูลค่ามากกว่า 85% ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา การลงทุนซื้อหุ้นของชาวต่างประเทศกลับกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการลงทุนจากต่างประเทศ โดยมีสัดส่วน 46.8% 26.8% 73.2% และ 28.8% ในระหว่างปี 2528-2531 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 6) จำนวนเงินลงทุนซื้อหุ้นสุทธิจากต่างประเทศ ซึ่งมีไม่ถึงปีละ 1,000 ล้านบาทก่อนปี 2528 เพิ่มขึ้นมากกว่าปีละ 2,500 ล้านบาทระหว่างปี 2528-2529 และมากกว่าปีละ 11,000 ล้านบาท ระหว่างปี 2530-2531 การที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่มีนโยบายสกัดกั้นการลงทุนซื้อหุ้นจากต่างประเทศ ดังกรณีของเกาหลีใต้และญี่ปุ่น

ประกอบกับช่องทางในการเก็งกำไรจากการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังมีอยู่เป็นอันมาก อีกทั้งยังมีความแปรปรวนทางการเมืองระหว่างประเทศดังกรณีธนาคารของฮ่องกงทำให้เงินทุนจากต่างประเทศทะลักเข้าสู่หุ้นไทย

สำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งเคยอยู่ในระดับมากกว่าปีละ 8,000 ล้านดอลลาร์โดยสุทธิระหว่างปี 2526-2527 ได้ตกต่ำลงในช่วงปี 2528-2530 แต่กลับเพิ่มขึ้นเป็น 27,629 ล้านดอลลาร์ในปี 2531 การลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศในปี 2531 จึงมียอดรวมเกือบเท่ากับ 6 เท่าของยอดสุทธิในปี 2530 (ดูตารางที่ 6) การเติบโตของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศดังกล่าวนี้ นอกเหนือจากการฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลกแล้ว ยังเกิดจากเหตุปัจจัยสำคัญอีกอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก การเพิ่มค่าเงินเยน อันเป็นผลจาก Plaza Accord ในเดือนกันยายน 2528 ทำให้ฐานะการแข่งขันของสินค้าญี่ปุ่นในตลาดโลกด้อยลง ภาวะต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากค่าของเงินที่เพิ่มขึ้น ทำให้นายทุนญี่ปุ่นเริ่มโยกย้ายโรงงานมาสู่ประเทศไทย ซึ่งอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและค่าจ้างแรงงานอยู่ในระดับต่ำ

ประการที่สอง การที่ประเทศมหาอำนาจเริ่มตัดทอนสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร (GSP) ที่ให้แก่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (Asian NICs) ทำให้ความได้เปรียบของสินค้าออกจากประเทศเหล่านี้ลดลงไปอย่างมาก การโยกย้ายโรงงานไปผลิตในประเทศที่ยังคงได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรจึงเป็นทางออกทางหนึ่งในการดำรงไว้ซึ่งความได้เปรียบของฐานะการแข่งขันในตลาดโลกต่อไป ในกรณีของเกาหลีใต้และไต้หวัน ประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นได้ผลักดันให้อัตราค่าจ้างสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นนี้ได้บั่นทอนฐานะการแข่งขันของตนในตลาดโลก จึงเป็นเหตุปัจจัยอีกประการหนึ่งที่เสริมส่งกระบวนการโยกย้ายโรงงานออกสู่ต่างประเทศ

ดังนั้น การขยายตัวของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี 2531-2532 จึงเป็นปรากฏการณ์ของกระบวนการโยกย้ายแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรม (Relocation of Industry) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลก

1.4 การขยายตัวของรายจ่ายในการบริโภค

ในระหว่าง 2525-2529 รายจ่ายการบริโภคของประชาชนเพิ่มขึ้นในอัตราถ่วงเฉลี่ยปีละ 6.87% อัตราการขยายตัวดังกล่าวนี้เพิ่มเป็น 10.69% ในปี 2530 และ 13.86% ในปี 2531 (ดูตารางที่ 2) การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนมีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น ภาวะราคาโภคภัณฑ์ที่ขึ้นปฐมตกต่ำ ซึ่งค่อย ๆ หมดไปในปี 2529 ได้ช่วยเพิ่มพูนอำนาจซื้อของประชาชนในชนบท นอกจากนี้ รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณยังได้ดำเนินมาตรการที่มีผลในการเพิ่มอำนาจซื้อของประชาชน ดังเช่นการปรับเงินเดือนข้าราชการในเดือนมกราคม 2532 การปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเดือน

มกราคมและเมษายน 2532 และการลดภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 115) พ.ศ.2532 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2532 เป็นต้นมา มาตรการต่างๆดังกล่าวนี้มีส่วนหนุนเนื่องให้รายจ่ายในการบริโภคของประชาชนเพิ่มขึ้น

กระแสภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งก่อตัวมาแต่ปี 2530 ปรากฏชัดขึ้นในปี 2532 ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น (ดูตารางที่ 7) ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Real Rate of Interest) ตกต่ำลง แม้รัฐบาลจะปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ลอยตัว แต่เนื่องจากยังคงมีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากจึงไม่สามารถปรับตัวตามสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ การลดลงของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง อันเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ ทำให้สิ่งจูงใจในการออมลดน้อยถอยลงและผลักดันให้การใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้น หากประชาชนคาดการณ์ว่า อัตราเงินเฟ้อจะยังคงเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต การใช้จ่ายในการบริโภคจะยิ่งถูกร่งเร้าให้เพิ่มมากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อสินค้าบริโภคคงทน (Consumer Durables) การลงทุนซื้อที่ดินและซื้อหุ้นเพื่อเก็งกำไรจะขยายตัวรวดเร็วกว่าการลงทุนในการผลิตสินค้าและบริการ

ข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยระบุว่า ยอดขายห้างสรรพสินค้า 38 แห่ง ในกรุงเทพฯ ซึ่งมีเพียง 11,147 ล้านบาทในปี 2530 เพิ่มขึ้นเป็น 13,561 ล้านบาทในปี 2531 เฉพาะในรอบปี 7 เดือนแรกของปี 2532 ยอดขายดังกล่าวนี้ตกประมาณ 8,566 ล้านบาท

กล่าวโดยสรุปก็คือ การฟื้นตัวของระบบทุนนิยมโลก การเติบโตของภาคการส่งออก การขยายตัวของการลงทุนภายในประเทศ และการขยายตัวของรายจ่ายในการบริโภคนับเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจแปรเปลี่ยนเป็นกระบวนการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างปี 2530-2532

2. การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (มีนาคม 2523 – สิงหาคม 2531) ระบบเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมโลก ความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายการคลังในยุครัฐบาลเปรม 1 (มีนาคม 2523 – มกราคม 2524) นับเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดวิกฤติการณ์เงินคลังคงคลังอย่างร้ายแรงระหว่างปี 2523 –2525 ประกอบกับการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดที่ความรุนแรงยิ่งขึ้นในปี 2526 จนบั่นทอนฐานะความมั่นคงของทุนสำรองระหว่างประเทศ อันเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องยืมเงินกู้ฉุกเฉิน (Standby Arrangement) จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในปี 2524 (945 ล้านดอลลาร์อเมริกัน) ปี 2525 (51 ล้านดอลลาร์อเมริกัน) ปี 2526 1298.6 ล้านดอลลาร์

อเมริกัน) และ ปี 2528 (459.8 ล้านดอลลาร์อเมริกัน) เพื่อเสริมฐานะของทุนสำรองระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยก็ได้กู้เงินเพื่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Structural Adjustment Loans = SALs) จากธนาคารโลกในปี 2525 (150 ล้านดอลลาร์อเมริกัน) และปี 2526 เงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลกดังกล่าวนี้มีเงื่อนไขของเงินกู้ (Loan Conditionality) เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การลดส่วนขาดดุลของงบประมาณ ในระหว่างปี 2525-2530 รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้ดำเนินนโยบายการคลังแบบรัดเข็มขัด จนในบางปีงบประมาณ งบประมาณแผ่นดินที่ใช้มีลักษณะเป็นงบประมาณที่อัตราการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายที่แท้จริงเท่ากับศูนย์ (Zero-growth Budget) ทั้งนี้ไม่เพียงเพื่อที่จะแก้ไขเยียววิกฤติการณ์เงินคงคลังเท่านั้น หากทว่ายังมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดอีกด้วย การรัดเข็มขัดทางการคลังดังกล่าวนี้ นับเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ความถดถอยที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจไทยมีมากขึ้น การว่างงานมีมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการว่างงานของบัณฑิต ในช่วงปี 2528 -2529 ภาวะในการชำระหนี้ต่างประเทศกลายเป็นปัญหาในชั้นวิกฤติจึงต้องมีการกำหนดเพดานเงินกู้ต่างประเทศของภาครัฐบาล และชะลอการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการพัฒนากุศลอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังนั้น เป้าหมายหลักของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างปี 2525-2530 จึงเน้นที่การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากกว่าการจำเจเติบโตทางเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในลักษณะดังกล่าวนี้ นับเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์สูญเสียความนิยมในหมู่ชนนายทุนพาณิชย์และนายทุนอุตสาหกรรม

เมื่อรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เข้ามารับผิดชอบบริหารราชการแผ่นดินในเดือนสิงหาคม 2531 นั้น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้แปรเปลี่ยนไปเป็นอันมาก ระบบทุนนิยมโลกได้ฟื้นตัวจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ และระบบเศรษฐกิจไทยกำลังก้าวสู่เส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์ อัตราการจำเจเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2531 สูงถึง 11.0% ซึ่งสูงเป็นประวัติการณ์ นับแต่ปี 2504 เป็นต้นมา วิกฤติการณ์เงินคงคลังไม่เพียงแต่จะสลายไปเท่านั้น ผลการรัดเข็มขัดยังทำให้เกิดส่วนเกินดุลของงบประมาณจำนวนมากในปีงบประมาณ 2531 อีกด้วย เงินคงคลังมีฐานะมั่นคงขึ้น จนสามารถนำไปไถ่ถอนหนี้สาธารณะที่รัฐบาลกู้มาในยุคที่อัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อลดภาระการชำระหนี้ การเติบโตของภาคการส่งออกทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ต่างประเทศของระบบเศรษฐกิจไทยมีมากขึ้น วิกฤติการณ์นี้ต่างประเทศได้คลี่คลายไปในทางที่ดี

รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณไม่เพียงแต่จะก้าวเข้ามาकिनบุญเก่าที่รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์สะสมไว้เท่านั้น หากทว่ายังได้ประโยชน์จากเสถียรภาพทางการเมืองที่มีมากขึ้นอีกด้วย ตลอดช่วงเวลาระหว่างปี 2523-2531 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ต้องเผชิญกับปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้นำฝ่ายทหารที่คุมกำลัง จนถึงกับมีการทำ

รัฐประหาร 2 ครั้ง การแสดงความกระด้างกระเดื่องของผู้นำฝ่ายทหารหลังการลดค่าเงินบาทในเดือนพฤศจิกายน 2527 ทำให้พลเอกเปรมไม่มีทางเลือกที่ดีไปกว่าการปลดพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และแต่งตั้งให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ดำรงตำแหน่งแทน การเติบโตของพลังประชาธิปไตยทำให้ผู้นำฝ่ายทหารเริ่มยอมรับว่า การหมุนเข็มนาฬิกากลับไปสู่ยุคเผด็จการ/คณาธิปไตยเป็นเรื่องยากที่จะเป็นไปได้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติดังกล่าวนี้ นับเป็นเหตุปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เสถียรภาพทางการเมืองมีมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนสิงหาคม 2531 นั้น ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองได้ผ่อนคลายลงไปเป็นอันมาก จะมีก็แต่ปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลที่จะต้องมีการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลให้เหมาะสม และประคับประคองมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลจนถึงจุดแตกหัก

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เลือกรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลด้วยมรรควิธีที่สำคัญอย่างน้อย 2 วิธี คือ

วิธีแรก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แม้จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่เข้าไปก้าวกายกิจกรรมภายในกองทัพ การแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งในกองทัพปล่อยให้เป็นการกิจของผู้นำฝ่ายทหารอย่างเต็มที่ ความข้อนี้ นับว่าแตกต่างจากพลเอกเปรม ตินสุลานนท์โดยสิ้นเชิง เพราะพลเอกเปรมเลือกที่จะเป็นผู้แต่งตั้งตำแหน่งทางทหารที่สำคัญด้วยตนเอง โดยเชื่อว่า การรักษาดุลอำนาจในกองทัพจะช่วยเกื้อกูลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล การแทรกแซงกิจการภายในกองทัพได้ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในหมู่ผู้นำฝ่ายทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพอากาศและกองทัพเรือในช่วงปี 2530-2531 อย่างมาก พลเอกชาติชายไม่เพียงแต่จะไม่แทรกแซงกิจการภายในกองทัพเท่านั้น หากทว่ายังอำนวยความสะดวกต่อการเติบโตและการขยายบทบาทของกองทัพ ทั้งในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอีกด้วย การอำนวยความสะดวกในการจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทัพก็ดี การเกื้อหนุนการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพก็ดี การส่งเสริมให้กองทัพมีบทบาทในโครงการอีสานเขียวและโครงการฮาร์บารูก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นมรรควิธีในการสร้างสมานฉันท์ระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ การกระชับสายสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กับพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ โดยมีนายวรรณ ชันชื้อเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญ นับเป็นยุทธวิธีสำคัญในการสร้างสมานฉันท์ดังกล่าวนี้ ในด้านหนึ่ง เราได้เห็นการประสานพลังระหว่างพลเอกชาติชายกับพลเอกชวลิตในการปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับอินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปรสนามรบอินโดจีนให้เป็นตลาดการค้า โดยที่การปรับนโยบายดังกล่าวนี้ขัดต่อแนวโน้มนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศภายใต้การนำของพลเอกสิทธิ เสวตศิลา ในอีกด้านหนึ่ง เราได้เห็นพลเอกชาติชายปล่อยพลเอกชวลิตเป็นผู้นำในการเจรจาทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับผู้นำรัฐบาลพม่า ขณะเดียวกัน พลเอก

ชาติชายก็ยินยอมรับฟังข้อเสนอของพลเอกชวลิตเกี่ยวกับการแต่งตั้งเพิ่มเติมสมาชิกวุฒิสภาแทนผู้ที่ครบวาระ อันเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนตัวประธานวุฒิสภามาเป็นนายวรรณ ชันชื้อ ดังนี้ จะเห็นได้ว่า สมาพันธ์ระหว่างพลเอกชาติชายกับพลเอกชวลิตนับเป็นจักรกลสำคัญของเสถียรภาพของรัฐบาล

วิธีที่สอง การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลผสมอันมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้นำ ปรากฏอย่างเด่นชัดว่า มีการแบ่งพรมแดนแห่งผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอย่างชัดเจน รัฐบาลพลเอกชาติชายได้ปล่อยให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของตนเอง โดยที่นายกรัฐมนตรีหลีกเลี่ยงที่จะไม่เข้าไปก้าวก่าย การกำหนดเขตแดนแห่งผลประโยชน์ในลักษณะเช่นนี้ทำให้การประสานการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างกระทรวงภายใต้การนำของพรรคการเมืองต่างพรรคกันมีเพียงขั้นต่าระดับหนึ่งเท่านั้น ทั้งยังทำให้การร่วมแรงร่วมใจในการแก้ปัญหาในยามที่เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจมีไม่มากเท่าที่ควรอีกด้วย แม้ในระยะแรกเริ่ม พลเอกชาติชายจะพยายามยื้อแย่งการนำในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและการเมือง แต่ในไม่ช้าก็ได้เรียนรู้ว่าในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล จำเป็นต้องปล่อยให้พรรคการเมืองแต่ละพรรคหาประโยชน์ คงมีเฉพาะแต่นโยบายเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศเท่านั้นที่นายกรัฐมนตรียังคงแสดงบทบาทผู้นำต่อไปได้ การแย่งชิงบทบาทการนำเกี่ยวกับนโยบายอินโดจีนระหว่างบ้านพิษณุโลกกับวังสราญรมย์ จบลงด้วยการล่าถอยของกระทรวงการต่างประเทศ ในเมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับพลังสนับสนุนจากผู้นำฝ่ายทหาร การแย่งชิงบทบาทการนำเกี่ยวกับนโยบายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างบ้านพิษณุโลกกับกระทรวงพาณิชย์จบลงด้วยการปรับจุดยืนของทั้งสองฝ่าย โดยที่กระทรวงพาณิชย์ภายใต้การกำกับของพรรคกิจสังคมยังคงเป็นผู้นำในการเจรจากับรัฐบาลอเมริกันต่อไป เพียงแต่สาระแห่งนโยบายได้ปรับตามความเห็นของบ้านพิษณุโลกมากยิ่งขึ้น การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจนอกเหนือไปจากนี้เป็นแดนสนธยาของแต่ละพรรคการเมือง โดยที่นายกรัฐมนตรีมิได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวมากนัก

แม้ว่าการสร้างสมานฉันท์กับผู้นำฝ่ายทหารและการรักษาสัมพันธภาพระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลจะเป็นมรรควิธีสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาล แต่พลเอกชาติชายยังได้เลือกใช้วิธีการสร้างคะแนนนิยมส่วนบุคคลชนิดที่พลเอกเปรมไม่เคยเลือกใช้ นั่นก็คือการเข้าหาฐานมวลชน การประพடுத்தินโดยมีพิธีรีตองน้อยที่สุดและการทำที่วรับฟังความเห็นของประชาชน ทำให้บุคลิกภาพของพลเอกชาติชายแตกต่างจากพลเอกเปรมโดยสิ้นเชิง โดยเหตุที่พลเอกชาติชายมีอำนาจทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง จึงประจักษ์แก่ใจว่า ฐานมวลชนเป็นฐานการเมืองสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนอำนาจต่อรองกับผู้นำฝ่ายทหารและผู้นำพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในลักษณะการสร้างคะแนนนิยมทางการเมือง

จึงปรากฏอย่างเด่นชัด ดังเช่นการลดราคาน้ำมันในเดือนพฤศจิกายน 2531 การปรับเงินเดือนข้าราชการในเดือนมกราคม 2532 การลดภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเดือนมกราคม 2532 และการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเดือนมกราคมและเมษายน 2532 ในการเข้าหาฐานมวลชน พลเอกชาติชายไม่เพียงแต่จะกล่าวถึงปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้หลายต่อหลายครั้งเท่านั้น หากยังให้ความหวังแก่ประชาชนว่า เศรษฐกิจไทยมีอนาคตอันแจ่มใสอีกด้วยการให้ความหวังแก่ประชาชนปรากฏออกมาในรูปของโครงการอีสานเขียว โครงการ Southern Seaboard และโครงการการพัฒนาภาคเหนือ แต่จนบัดนี้ โครงการเหล่านี้ยังไม่ปรากฏตัวตนที่เด่นชัด การสร้างความคาดหวังแก่ประชาชนอาจจะเป็นมรรควิธีที่ดีในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาล หากคาดว่ารัฐบาลมีอายุอันสั้น แต่เมื่อรัฐบาลมีอายุยืนยาวมากกว่าขบปี ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนสมหวัง มิฉะนั้นหากประชาชนผิดหวังในการดำเนินนโยบายสร้างวิมานของรัฐบาล ฐานมวลชนนั่นเองจะกลายเป็นหอกที่มแทงรัฐบาลในบั้นปลาย

ในรอบกว่าขบปีที่ผ่านมา (2531-2532) พฤติกรรมของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ บ่งชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลให้ความสนใจในการดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายอินโดจีน มากกว่าการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเหตุว่า ตัวนายกรัฐมนตรีและทีมงานบ้านพิษณุโลกมีความชำนาญพิเศษในด้านการต่างประเทศ โดยที่คณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีขาดผู้ชำนาญการเศรษฐกิจชนิดที่สามารถอุทิศเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ การขาดการใส่ใจในปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศกลายเป็นประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ในเมื่อภาวะเงินเฟ้อเพิ่มแรงกดดันมากขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2532 และทั้งๆที่เศรษฐกิจไทยก้าวสู่ภาวะรุ่งโรจน์ รัฐบาลก็หาไม่แผนงานที่จะปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทย เพื่อที่จะได้สามารถเติบโตต่อไปในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพไม่ การปรับโครงสร้างการผลิตและการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐบาลละเลย

การจำเรอเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจโดยส่วนรวม แม้ว่าพลเอกชาติชายจะได้กล่าวถึงปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ แต่โดยเหตุที่นายทุนพาณิชย์และนายทุนอุตสาหกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของกลุ่มชอยราชครุ จึงเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลพลเอกชาติชายจะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจไปในทางลิดรอนผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุนเหล่านี้ แม้ว่าพลเอกชาติชายจะแสดงอาการการรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของเกษตรกรผู้ยากไร้และปัญหาข้อพิพาทเรื่องที่ดินระหว่างเกษตรกรกับนายทุนผู้ได้รับความชอบธรรมจากนโยบายปลูกป่า แต่อาการการรับฟังดังกล่าวนี้หาได้แปรเปลี่ยนมาเป็นการดำเนินมาตรการในการแก้ปัญหาในขั้นรากฐานแต่ประการใดไม่ ภายใต้ภูมิหลังเช่นนี้เอง จึง

ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่รัฐบาลพลเอกชาติชายประกาศยกเว้นภาษีดอกเบียแก่ผู้ที่มีเงินฝากประจำต่ำกว่า 200,000 บาท ซึ่งจะมีผลให้การกระจายรายได้ลดลง

กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในยุครัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพอย่างเห็นได้ชัด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีอยู่อย่างน้อย 4 ประการ

ประการแรก กลุ่มพ่อค่านายทุนมีบทบาทครอบงำกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ว่า รัฐบาลพลเอกชาติชายมีรัฐมนตรีที่มีภูมิหลังเป็นพ่อค่านายทุนถึง 60% เท่านั้น หากทว่าสภาผู้แทนราษฎรยังประกอบด้วยสมาชิกที่มีอาชีพประกอบธุรกิจการค้า 38.6% อีกด้วย นอกจากนี้ กลุ่มนายทุนพาณิชย์และนายทุนอุตสาหกรรมเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินที่สำคัญของพรรคการเมืองต่างๆ การแต่งตั้งตัวแทนกลุ่มนายทุนอุตสาหกรรมเข้าไปเป็นกรรมการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยดำรงตำแหน่งประธานกรรมการด้วย นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ พลเอกชาติชายเองไม่เคยพลาดที่จะออกงานสังคมของกลุ่มธุรกิจที่สำคัญ ประพฤติกรรมดังกล่าวนี้ถือว่าแตกต่างจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์อย่างสำคัญ ภายใต้สภาวะการณ์ที่กลุ่มพ่อค่านายทุนมีบทบาทครอบงำกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมากขึ้นเช่นนี้ ย่อมเป็นการยากลำบากที่จะมีการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ประชาชาติ ทั้งนี้เป็นที่คาดได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมจะได้รับการผลักดันให้รุดหน้ายิ่งขึ้นไปอีก โดยที่ภาคเกษตรกรรมจะถูกทอดทิ้งให้อับเฉาต่อไป

ประการที่สอง การยื้อแย่งอำนาจในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มพลังอำนาจชาติปไตย (Bureaucratic Forces) กับนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งเริ่มปรากฏมาแต่ยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (2523-2531) ได้คลี่คลายไปในทางที่กลุ่มพลังอำนาจชาติปไตยเริ่มยอมสยบต่อนักการเมืองผู้ทรงอำนาจ ในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจหลายต่อหลายนโยบาย ปลัดกระทรวงและอธิบดีบางคนถึงกับยอมตนเป็นบริวารผู้อำนวยความสะดวกในการแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวง ปลัดกระทรวงและอธิบดีที่ไม่ยอมสวามิภักดิ์ก็ต้องเตรียมตัวเตรียมใจน้อมรับการโยกย้ายตำแหน่ง หรือมิฉะนั้นก็ต้องลาออกเสียเอง อย่างไรก็ตาม พลังอำนาจชาติปไตยยังคงสามารถยึดกุมวุฒิสภาไว้ได้ ดังจะเห็นได้ว่า สัดส่วนของวุฒิสมาชิกที่เป็นข้าราชการทหารและพลเรือนยังคงสูงกว่า 80% แต่การที่นายวรรณ ชันชื้อได้รับแต่งตั้งเป็นประธานวุฒิสภา ย่อมเป็นสัญญาณบ่งบอกว่า วุฒิสภาซึ่งเป็นปราการสุดท้ายของพลังอำนาจชาติปไตยกำลังจะถูกกลุ่มนายทุนธุรกิจยึดครองในอนาคตอันใกล้

ประการที่สาม การแสวงหาผลประโยชน์จากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจปรากฏอย่างแจ่มชัดยิ่งกว่ายุคสมัยใดๆ แต่ทั้งนี้ก็ต้องเข้าใจด้วยว่า ในยุคสมัยที่กระบวนการ

กำหนดนโยบายเศรษฐกิจถูกครอบงำโดยกลุ่มพลังอำนาจชาติไทย การแสวงหาผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ก็มีอยู่เป็นอันมากเช่นเดียวกัน เพียงแต่ไม่ปรากฏสู่สายตาสาธารณชนเท่านั้น โดยที่แต่เดิมนั้นส่วนเกินทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจถูกเก็บเกี่ยวโดยกลุ่มพลังอำนาจชาติไทยในสัดส่วนที่สำคัญ แต่ในช่วงปี 2531-2532 ส่วนเกินทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ถูกยึดแย่งโดยนักการเมืองผู้ทรงอำนาจ

ประการที่สี่ การที่พลังนอกระบบราชการ (Extra-bureaucratic Forces) มีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้การครอบงำของประเทศมหาอำนาจในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจทางรัฐบาลไทยลดลงระดับหนึ่ง ในยุคสมัยที่พลังอำนาจชาติไทยยังคงครอบงำกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจอยู่นั้น รัฐบาลมักจะมีพฤติกรรมเสมือนหนึ่งบริวารของรัฐบาลประเทศมหาอำนาจ ดังจะเห็นได้จากการยอมทำสัญญาการค้าจำกัดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปประชาคมยุโรป (Voluntary Export Restraint) ในปี 2525 และการต่ออายุสัญญาในปี 2529 โดยไม่กล้าเรียกร้องสิทธิประโยชน์ภายใต้ GATT ในฐานะที่ไทยเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังรายใหญ่ (Principal Supplier) การยอมสยบต่อรัฐบาลอเมริกันโดยไม่กล้านำเรื่องการอุดหนุนการเพาะปลูกข้าวของรัฐบาลอเมริกันตาม U.S. Food Security Act of 1985 เข้าสู่การพิจารณาของ GATT ทั้งๆที่การให้เงินอุดหนุนดังกล่าวสร้างความเสียหายแก่ข้าวไทย และการทำท่าจะยอมแก่กฎหมายลิขสิทธิ์ตามแรงกดดันของรัฐบาลอเมริกันในปี 2530-2531 เหล่านี้ล้วนแต่เป็นประจักษ์พยานที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมของการเป็นสมุนบริวารประเทศมหาอำนาจ การที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีนโยบายที่เข้มงวดเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา โดยไม่ยอมต่อข้อเรียกร้องของรัฐบาลอเมริกันอย่างปราศจากเงื่อนไข ไม่เพียงแต่จะเป็นการดำเนินนโยบายการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศไปในทางที่รักษาศักดิ์ศรีของชาติไทยเท่านั้น หากยังเป็นการดำเนินนโยบายที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวมอีกด้วย ข้อที่น่าสังเกตก็คือ เมื่อนายกรัฐมนตรีมีแนวนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้ บรรดาขุนนางนักวิชาการ (Technocrats) ในสังกัดกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเคยมีประพฤติกรรมเป็นสมุนประเทศมหาอำนาจ ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงท่าทีและทัศนคติตามการเปลี่ยนแปลงส่วนบน

3. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทย

ในระหว่างปี 2529-2532 โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 4 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ภาคเกษตรกรรมยังคงหดตัวต่อไป ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีขนาดใหญ่ขึ้น กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่

สงครามโลกครั้งที่สองยุติเป็นต้นมา ทั้งนี้เป็นผลจากการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบไม่สมดุล ในปี 2529 ภาคเกษตรกรรมก่อให้เกิดผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 16.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนดังกล่าวนี้คาดว่าจะลดเหลือ 15% ในปี 2532 ส่วนภาคอุตสาหกรรมซึ่งก่อให้เกิดผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 23.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี 2529 ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 25% ในปี 2532

ประการที่สอง ขนาดของการเปิดประเทศขยายใหญ่ขึ้นอย่างรวดเร็ว มูลค่าของสินค้าและบริการที่มีการซื้อขายกันระหว่างประเทศ (ทั้งการส่งออกและการนำเข้า) คิดเป็นประมาณร้อยละ 50.91 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี 2529 ขนาดของการเปิดประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 59.95% ในปี 2530 และ 70.69% ในปี 2531 โดยเป็นที่คาดกันว่า ขนาดของการเปิดประเทศจะเพิ่มขึ้นเป็น 75% ในปี 2532 นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากมีความเห็นว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยมีขนาดการเปิดประเทศมากเกินไป ในเมื่อระบบเศรษฐกิจไทยเป็นระบบเศรษฐกิจขนาดเล็กในระบบทุนนิยมโลก เมื่อขนาดของการเปิดประเทศมีมากขึ้น ไม่เพียงแต่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยง่ายต่อการที่จะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากภายนอกประเทศมากขึ้นเท่านั้น หากทว่าความรุนแรงของผลกระทบยังเพิ่มขึ้นตามขนาดของการเปิดประเทศอีกด้วย การก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจในประเทศไทยจะผันผวนตามการเปลี่ยนแปลงในระบบทุนนิยมโลกมากขึ้น ในยามที่ระบบทุนนิยมโลกรุ่งเรือง ระบบเศรษฐกิจไทยจะรุ่งเรืองตามไปด้วย แต่ในยามที่ระบบทุนนิยมโลกเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย ระบบเศรษฐกิจไทยก็จะพลอยเผชิญกับภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจด้วย โดยที่ความผันผวนทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้จะรุนแรงกว่าในยามที่ขนาดการเปิดประเทศยังมีน้อย

ประการที่สาม การหลั่งไหลเข้ามาของเงินทุนจากต่างประเทศในการซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนับเป็นปรากฏการณ์ใหม่นับแต่ปี 2528 เป็นต้นมา การที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีนโยบายเปิดกว้างสำหรับเงินทุนจากต่างประเทศเช่นนี้ ย่อมสร้างปัญหาในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะการหลั่งไหลเข้ามาของเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อซื้อหุ้นในประเทศไทยกลายเป็นเหตุปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปริมาณเงินภายในระบบเศรษฐกิจไทยเพิ่มขึ้น กระแสการเพิ่มปริมาณเงินด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้ นับแต่ปี 2530 เป็นต้นมาก่อให้เกิดแรงกดดันของเงินเฟ้อ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2532 (ดูตารางที่ 7) ในปี 2531 เงินทุนต่างประเทศที่นำเข้ามาซื้อหุ้นในประเทศไทยมีจำนวนถึง 22,636 ล้านบาท (ยังมีได้หักเงินทุนไทยที่ไปซื้อหลักทรัพย์ในต่างประเทศ) เฉพาะในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2532 เงินทุนต่างประเทศที่ซื้อหุ้นในประเทศไทยมีถึง 7,542 ล้านบาท การเพิ่มขึ้นของเงินทุนต่างประเทศดังกล่าวนี้ย่อมทำให้เงินบาทมีค่าสูงขึ้น ซึ่งจะก่อผลเสียต่อภาคการส่งออกเพราะทำให้สินค้าออกมีราคาแพงขึ้น อันกระทบต่อภาคเกษตรกรรม และทำให้การกระจายรายได้เลวลงด้วย

ประการที่สี่ ภายหลังจากที่เกิดวิกฤติการณ์น้ำมันครั้งแรกในปี 2516 ระบบทุนนิยมโลกเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง สหรัฐอเมริกาเริ่มสูญเสียฐานะการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ ชุมชนทุนนิยมโลกได้ก้าวพ้นจากยุคสมัยของน้ำมันราคาถูก มาสู่ยุคน้ำมันราคาแพง ปัญหาเศรษฐกิจภายในสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการว่างงาน ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาการขาดดุลทางการคลัง และปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ได้บั่นทอนความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเอง ขณะเดียวกัน กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย (Asian NICs) ก็เติบโตใหญ่ทางเศรษฐกิจนับแต่ต้นทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา Plaza Accord ในเดือนกันยายน 2528 ช่วยกำหนดกรอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบทุนนิยมโลกให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ระบบเศรษฐกิจไทยได้พัฒนาไปในทางพึ่งพิงการค้ำกับประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น (ดูตารางที่ 8, 9 และ 10) การที่ค่าของเงินบาทผูกติดกับเงินดอลลาร์อเมริกัน เมื่อเงินดอลลาร์อเมริกันมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเงินสกุลสำคัญในระหว่างปี 2523-2528 ทำให้ฐานะการแข่งขันของสินค้าออกไทยนอกสหรัฐอเมริกาด้อยลงเมื่อเทียบกับฐานะการแข่งขันในตลาดอเมริกัน ด้วยเหตุนี้เอง การส่งออกของไทยจึงมีแนวโน้มที่จะพึ่งพิงตลาดอเมริกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การที่รัฐบาลอเมริกันเริ่มตัดทอนสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรที่ให้แก่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ฐานะการแข่งขันของสินค้าออกไทยในตลาดอเมริกันดียิ่งขึ้นไปอีก ด้วยเหตุนี้เอง สินค้าออกของไทยที่ส่งไปขายสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 14.2 ของสินค้าออกรวมในปี 2524 เพิ่มขึ้นเป็น 20.0% ในปี 2531 (ดูตารางที่ 9) การเติบโตใหญ่ทางเศรษฐกิจของกลุ่ม Asian NICs ทำให้การค้าระหว่างไทยกับประเทศกลุ่มนี้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนำเข้า (ดูตารางที่ 10) สิงคโปร์ ใต้หวัน และเกาหลีใต้ติดอันดับประเทศผู้ขายสินค้าเข้าแก่ไทยสูงสุด 10 อันดับแรกตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา

4. บทสรุป

แม้ว่าระบบเศรษฐกิจไทยจะก้าวสู่เส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์นับตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา แต่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงระหว่างปี 2530-2532 ได้สร้างลักษณะอันไม่พึงประสงค์หลายประการ การที่ขนาดการเปิดประเทศกว้างขวางเกินไปทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยง่ายต่อการที่จะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเปลี่ยนแปลงภายนอกประเทศ ผู้นำรัฐบาลกำลังขึ้นชมกับความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจ โดยมีได้มีการเตรียมการที่จะรับมือคลื่นเศรษฐกิจ หากเกิดภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจในชุมชนทุนนิยมโลกอีกครั้งหนึ่ง ผลกระทบของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจจะรุนแรงยิ่งกว่าที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี 2523-2529 การเปิดรับเงินลงทุนจากต่างประเทศโดยปราศจากการกลั่นกรองเท่าที่ควรในช่วงปี 2530-2532 จะสร้างปัญหาในอนาคต เพราะการขยายตัวของการลงทุนจากต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เป็นผลจากการ

ที่เงินเยนมีค่าเพิ่มขึ้น ภาวะต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มประเทศ Asian NICs และการย้ายที่ตั้งโรงงานโดยหวังสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรในโควต้าประเทศไทย ด้วยเหตุนี้เอง การลงทุนจากต่างประเทศอันเกิดจากเหตุปัจจัยเหล่านี้จึงก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ (Domestic Value-Added) ต่ำ โครงการลงทุนที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศต่ำ ไม่เพียงแต่จะไม่เป็นประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจไทยเท่าที่ควรเท่านั้น หากยังพร้อมที่จะย้ายโรงงานไปตั้งในประเทศโดยง่ายอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรหมดไป หรือเมื่อประเทศอื่นๆพากันปรับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อส่งเสริมการส่งออก การหลั่งไหลของเงินทุนต่างประเทศเข้ามาซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แม้ในระยะสั้นจะช่วยหล่อเลี้ยงการเติบโตของระบบเศรษฐกิจโดยอ้อม แต่การที่เงินทุนจากต่างประเทศบางส่วนถูกใช้ไปในการซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรซึ่งมีส่วนผลักดันให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ย่อมสร้างอุปสรรคต่อการเติบโตของการผลิตในอนาคต เนื่องจากที่ดินมีราคาสูงเกินไป นอกจากนี้ หากกระแสการเคลื่อนย้ายของเงินทุนต่างประเทศชะงักลงในอนาคต ด้วยเหตุประการใดก็ตาม ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้อย่างรุนแรง

พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจไทยในทิศทางที่พึ่งพิงตลาดอเมริกันมากขึ้น ได้ก่อให้เกิดจุดเปราะบางแก่ระบบเศรษฐกิจไทย เพราะทำให้เสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทยขึ้นอยู่กับความผันผวนทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น หากรัฐบาลอเมริกันยังคงดำเนินนโยบายการกีดกันทางการค้าต่อไป โอกาสที่สินค้าออกไทยจะถูกลดทอนสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรย่อมจะมีมากขึ้นในอนาคต การกีดกันสินค้าเข้าจากไทยในรูปแบบต่างๆจะปรากฏมากขึ้น รวมทั้งอาจมีการกดดันให้รัฐบาลไทยขึ้นค่าเงินบาท เพื่อลดส่วนเกินดุลการค้าที่ไทยมีกับสหรัฐอเมริกา (ดูตารางที่ 11) แต่ประเด็นสำคัญก็คือ นับตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาประสบปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก หากความแปรปรวนทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ยังไม่ลดลงในอนาคต ผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทยจะรุนแรงยิ่งกว่าที่เป็นมาในอดีต เนื่องจากระบบเศรษฐกิจไทยได้พัฒนามาพึ่งพิงระบบเศรษฐกิจอเมริกันมากขึ้น

ท่ามกลางความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจ รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ละเลยการปรับโครงสร้างการผลิตและการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจ ซึ่งเท่ากับเป็นการปล่อยให้โอกาสทองให้หลุดลอยไป แม้ว่าเกษตรกรรมจะล้มตาอ้าปากได้ในช่วงปี 2531-2532 เนื่องจากโรคภัยไข้เจ็บขึ้นปฐมนี้อากาศสูงขึ้น แต่ภาวะข้าวราคาแพงกำลังจะหมดไปในฤดูการผลิต 2532/2533 การซื้อขายที่ดินเพื่อเก็งกำไร ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2530-2532 มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการผลิตในภาคเกษตรกรรม การสูญเสียที่ดินของเกษตรกรมีมากขึ้น ความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ที่ดิน ป่าไม้ น้ำ และสิ่งแวดล้อม) จะเป็นประเด็นทางการเมืองที่สามารถสั่นคลอนเสถียรภาพของรัฐบาลได้ในอนาคตอันใกล้นี้ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมกำลัง

เติบโตอย่างรวดเร็วและภาคเกษตรกรรมกำลังล่มสลาย การอพยพของแรงงานจากชนบทสู่เมือง
จะมีมากขึ้น คำถามพื้นฐานมีอยู่ว่า ภาคอุตสาหกรรมจะสามารถดูดซับแรงงานจากภาค
เกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ตารางที่ 1

อัตราการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ

คำนวณจาก GDP at 1972 Prices

2525 – 2531

(% ต่อปี)

ภาคเศรษฐกิจ	2525-2529	2530	2531
1. เกษตรกรรม	3.9	-2.0	8.6
1.1 การเพาะปลูก	3.2	-4.6	12.3
1.2 การปศุสัตว์	7.5	5.7	5.9
1.3 การประมง	2.3	-3.1	-0.2
1.4 การป่าไม้	-0.2	-5.6	-4.6
1.5 บริการการเกษตร	-1.4	-1.3	4.3
1.6 การแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย	7.5	3.8	1.3
2. การเหมืองแร่และย่อยหิน	4.9	7.3	13.5
3. หัตถอุตสาหกรรม	5.3	13.6	12.4
4. การก่อสร้าง	2.5	8.1	13.7
5. ไฟฟ้าและประปา	11.1	8.9	13.4
6. การขนส่งและคมนาคม	7.9	8.3	10.8
7. การค้าขายปลีกและขายส่ง	4.0	11.5	13.2
8. การธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	7.5	27.0	18.4
9. การเคหะ	3.8	5.2	6.6
10. การบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกันประเทศ	5.5	3.0	3.8
11. บริการต่างๆ	7.6	10.4	9.5
12. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	5.3	8.4	11.0

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2

อัตราการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ระดับมวลรวมประเภทต่าง ๆ

คำนวณจาก GDP at Current Market Prices

2525 – 2531

(% ต่อปี)

	2525 - 2529	2530	2531
1. รายจ่ายการบริโภคของประชาชน	6.87	10.69	13.86
2. การลงทุนของประชาชน	4.61	52.80	32.28
2.1 การสะสมทุนถาวร	5.02	38.44	37.76
2.2 การเปลี่ยนแปลงสินค้าคงคลัง	-6.67	729.53	-9.41
3. รายจ่ายของรัฐบาล	6.79	-1.31	7.80
3.1 รายจ่ายการบริโภค	8.60	2.15	7.24
3.2 รายจ่ายการลงทุน	4.03	-7.29	8.86
4. การส่งออกสินค้าและบริการ	8.19	28.04	36.01
5. การนำเข้าสินค้าและบริการ	2.71	37.86	44.13
6. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	6.84	12.73	18.78

ที่มา คำนวณจากข้อมูลบัญชีประชาชาติ

ตารางที่ 3

อัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราสกุลสำคัญเทียบกับเงินดอลลาร์อเมริกัน

2525 – 2532

ปี	เยน (เยนต่อหนึ่งดอลลาร์)	มาร์ก (มาร์กต่อหนึ่งดอลลาร์)	ปอนด์สเตอร์ลิง (ดอลลาร์ต่อหนึ่งปอนด์สเตอร์ลิง)
2525	249.08	2.4266	1.7505
2526	237.51	2.5533	1.5170
2527	237.52	2.8459	1.3363
2528	238.54	2.9440	1.2963
2529	168.52	2.1715	1.670
2530	144.64	1.7974	1.6389
2531	128.15	1.7562	1.7814
2532	128.45	1.8493	1.7483

ที่มา IMF, *International Financial Statistics*

หมายเหตุ ตัวเลขปี 2532 เป็นข้อมูลช่วงครึ่งแรกของปี

ตารางที่ 4

โครงสร้างสินค้า จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ

2523 – 2531

(% ของมูลค่าสินค้าออกรวม)

ประเภทของสินค้าออก	2523-2525	2528	2529	2530	2531
1. ผลิตภัณฑ์เกษตร	46.8	38.0	34.0	27.8	26.4
2. ผลิตภัณฑ์ประมง	4.4	5.5	6.4	6.1	5.2
3. ผลิตภัณฑ์ป่าไม้	0.1	0.2	0.3	0.3	0.2
4. แร่	8.3	5.2	2.7	1.9	1.9
5. หัตถอุตสาหกรรม	36.1	49.4	55.3	62.7	65.3
6. สินค้าตัวอย่างและมีอายุจำแนก	1.9	0.8	0.8	1.0	0.7
7. สินค้าส่งออกกลับคืน	2.4	0.9	0.5	0.2	0.3
8. สินค้ารวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 5

อัตราการเติบโตของสินค้าออก จำแนกตามภาคเศรษฐกิจ

2524 – 2531

(% ต่อปี)

ประเภทของสินค้าออก	2523-2525	2528	2529	2530	2531	2532
1. ผลิตภัณฑ์เกษตร	2.1	17.8	-6.2	8.2	4.9	27.8
2. ผลิตภัณฑ์ประมง	14.0	5.6	21.9	40.2	22.3	14.7
3. ผลิตภัณฑ์ป่าไม้	15.9	-4.6	251.0	70.0	32.1	-0.6
4. แร่	-23.9	11.5	33.4	-37.9	-6.9	30.4
5. หัตถอุตสาหกรรม	12.5	24.0	25.6	35.1	45.6	40.3
6. สินค้าตัวอย่างและมีอายุจำแนก	-29.3	-2.1	15.7	16.7	67.4	-2.9
7. สินค้าส่งออกกลับคืน	-8.3	47.1	-44.5	-26.6	-40.8	63.8
8. สินค้าออกรวม	3.2	19.6	10.3	20.7	28.5	34.6

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 6
การลงทุนสุทธิจากต่างประเทศ
2524 – 2531
(ล้านบาท)

ปี	การลงทุนโดยตรงสุทธิ จากต่างประเทศ	การลงทุนซื้อหุ้นสุทธิ จากต่างประเทศ	การลงทุนรวมสุทธิ จากต่างประเทศ	สัดส่วนของการลงทุน โดยตรงเทียบกับการลง ทุนจากต่างประเทศรวม สุทธิ (4) = --- x 100
	(1)	(2)	(3)	
2524	6,363	19	6,382	99.7
2525	4,339	610	4,949	87.7
2526	8,172	340	8,512	96.0
2527	9,624	-87	9,537	100.9
2528	4,379	3,859	8,238	53.2
2529	6,880	2,517	9,397	73.2
2530	4,711	12,862	17,573	26.8
2531	27,629	11,191	38,820	71.2

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 7

ภาวะเงินเฟ้อในระบบเศรษฐกิจไทย 2525 – 2532
(% ต่อปี)

	2525-2529	2530	2531	2532(ก)	2532(ข)
1. อัตราเงินเฟ้อทั่วราชอาณาจักร					
1.1 GDP Deflator	2.17	4.03	7.02	n.a.	n.a.
1.2 General CPI	2.81	2.48	3.85	5.02	6.24
1.3 Low-income CPI	2.85	2.69	7.74	4.71	5.08
1.4 Rural CPI	2.55	2.20	7.07	4.62	5.47
1.5 PPI	-0.13	5.94	8.18	4.98	4.94
2. อัตราเงินเฟ้อภูมิภาค (CPI)					
2.1 กรุงเทพฯ	2.87	2.60	3.73	5.86	7.01
2.2 ภาคกลาง	2.57	2.90	4.35	7.06	4.02
2.3 ภาคเหนือ	3.00	2.23	4.30	4.18	4.12
2.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.67	1.92	3.92	2.93	3.68
2.5 ภาคใต้	2.87	2.01	3.93	3.01	4.31
3. อัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคา สินค้าเข้าและออก					
3.1 ดัชนีราคาสินค้าออก	-0.17	8.20	10.10	11.20	9.65
3.2 ดัชนีราคาสินค้าเข้า	-0.28	6.32	18.85	4.80	-2.11

ที่มา

- GDP Deflator (ปี 2515 = 100) ใช้ข้อมูลจากบัญชีประชาชาติอนุกรมใหม่ (SNA 1968) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปทั่วราชอาณาจักร (ปี 2519 = 100) จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- ดัชนีราคาผู้บริโภคกลุ่มผู้มีรายได้น้อยทั่วราชอาณาจักร (ปี 2524 = 100) จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- ดัชนีราคาผู้บริโภคเขตชนบททั่วราชอาณาจักร (ปี 2524 = 100) จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- ดัชนีราคาผู้ผลิต (Producer Price Index) (ปี 2519 = 100) จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- อัตราเงินเฟ้อภูมิภาค คำนวณจากดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปทั่วราชอาณาจักร จำแนกตามภูมิภาค (ปี 2519 = 100) จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- ดัชนีราคาสินค้าเข้าและดัชนีราคาสินค้าออก (ปี 2528 = 100) จากธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ

- ดัชนีราคาผู้บริโภคกลุ่มผู้มีรายได้น้อย จัดทำโดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2524 ครอบคลุมครัวเรือนที่มีสมาชิก 2-7 คน และมีรายได้เดือนละ 1,500-3,500 บาท
- ดัชนีราคาผู้บริโภคเขตชนบท จัดทำโดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2524 ครอบคลุมครัวเรือนเฉพาะในเขตสุขภาพบาลที่มีสมาชิก 2-10 คน และมีรายได้เดือนละ 1,000-3,000 บาท

3. ข้อมูลปี 2532 (ก)
  - 3.1 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปที่ราชอาณาจักร และดัชนีราคาผู้ผลิต จำนวนดัชนีถ่วงเฉลี่ยระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกันยายน ปี 2532 เทียบกับดัชนีถ่วงเฉลี่ยของเวลาเดียวกันปี 2531
  - 3.2 ดัชนีราคาผู้บริโภคกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ราชอาณาจักรและดัชนีราคาเกษตรกรที่ราชอาณาจักรจำนวนดัชนีถ่วงเฉลี่ยระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม ปี 2532 เทียบกับดัชนีถ่วงเฉลี่ยของช่วงเวลาเดียวกันปี 2531
  - 3.3 ดัชนีราคาสินค้าเข้าและดัชนีราคาสินค้าออก จำนวนจากดัชนีถ่วงเฉลี่ยระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม ปี 2532 เทียบกับดัชนีถ่วงเฉลี่ยของช่วงเวลาเดียวกันปี 2531
4. ข้อมูลปี 2532 (ข)
  - 4.1 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปที่ราชอาณาจักรและดัชนีราคาผู้ผลิต จำนวนจากดัชนีเดือนกันยายน 2532 เทียบกับดัชนีเดือนกันยายน 2531
  - 4.2 ดัชนีราคาผู้บริโภคกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ราชอาณาจักร และดัชนีราคาเกษตรกรที่ราชอาณาจักรจำนวนจากดัชนีเดือนตุลาคม 2532 เทียบกับดัชนีเดือนตุลาคม 2531
  - 4.3 ดัชนีราคาสินค้าเข้าและดัชนีราคาสินค้าออก จำนวนจากดัชนีเดือนพฤษภาคม 2532 เทียบกับดัชนีเดือนพฤษภาคม 2531

ตารางที่ 8

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศกลุ่มต่าง ๆ

(รวมสินค้าเข้าและสินค้าออก)

2528 – 2531

(ล้านบาท)

ประเทศคู่ค้า	2528		2529		2530		2531	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
1. สหรัฐอเมริกา	66,450	14.9	76,737	16.2	97,340	15.3	150,422	16.4
2. ญี่ปุ่น	92,415	20.8	96,790	20.4	131,471	20.7	213,317	23.3
3. ประชาคมยุโรป	72,021	16.2	86,011	18.1	118,900	18.7	163,232	17.8
4. Asian NICs	64,403	14.5	73,787	15.5	99,299	15.7	142,857	15.6
5. ASEAN(ไม่รวมสิงคโปร์)	39,729	8.9	31,011	6.5	36,076	5.7	40,331	4.4
6. รวม 5 กลุ่ม	335,018	75.4	364,336	76.7	483,086	76.2	710,159	77.5
7. ประเทศอื่น ๆ	109,517	24.6	110,405	23.3	150,976	23.8	206,526	22.5
8. รวมทั้งสิ้น	44,535	100.0	474,741	100.0	634,062	100.0	916,684	100.0

ที่มา กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 9

มูลค่าสินค้าออกที่ไทยขายให้แก่ประเทศกลุ่มต่าง ๆ

2528 – 2531

(ล้านบาท)

ประเทศคู่ค้า	2528		2529		2530		2531	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
1. สหรัฐอเมริกา	38,016	19.7	42,219	18.1	55,728	18.6	80,865	20.0
2. ญี่ปุ่น	25,828	13.4	33,134	14.2	44,608	14.9	64,412	16.0
3. ประชาคมยุโรป	35,873	18.5	49,546	21.2	66,636	22.2	83,843	20.8
4. Asian NICs	29,863	15.4	39,824	17.1	47,887	16.0	62,726	15.5
5. ASEAN(ไม่รวมสิงคโปร์)	12,661	6.5	12,692	5.4	13,819	4.6	16,136	4.0
6. รวม 5 กลุ่ม	142,241	73.6	177,415	76.0	288,678	76.3	307,982	76.3
7. ประเทศอื่น ๆ	51,125	26.4	55,968	24.0	71,175	23.7	95,588	23.7
8. รวมทั้งสิ้น	193,366	100.0	233,383	100.0	299,853	100.0	403,570	100.0

ที่มา กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 10
มูลค่าสินค้าเข้าที่ไทยซื้อจากกลุ่มประเทศต่าง ๆ
2528 – 2531
(ล้านบาท)

ประเทศคู่ค้า	2528		2529		2530		2531	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
1. สหรัฐอเมริกา	28,434	11.3	34,518	14.3	41,612	12.4	69,557	13.6
2. ญี่ปุ่น	66,587	26.5	63,656	26.4	86,863	26.0	148,905	29.0
3. ประชาคมยุโรป	36,148	14.4	36,465	15.1	52,264	15.6	79,389	15.5
4. Asian NICs	34,540	13.7	33,963	14.1	51,412	15.4	80,131	15.6
5. ASEAN (ไม่รวมสิงคโปร์)	27,068	10.8	18,319	7.6	22,257	6.7	24,195	4.7
6. รวม 5 กลุ่ม	192,777	76.8	186,921	77.4	254,408	76.1	402,177	78.4
7. ประเทศอื่น ๆ	58,392	23.2	54,437	22.6	79,801	23.9	110,937	21.6
8. รวมทั้งสิ้น	251,169	100.0	241,358	100.0	334,209	100.0	513,114	100.0

ที่มา กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ตารางที่ 11
ส่วนขาดดุลของดุลการค้าระหว่างประเทศ
2528 – 2531
(ล้านบาท)

ประเทศคู่ค้า	2528		2529		2530		2531	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
1. สหรัฐอเมริกา	-9,582	-16.6	-7,701	-96.6	-14,116	-41.1	-11,308	-10.3
2. ญี่ปุ่น	40,758	70.5	30,522	382.7	42,256	123.0	84,493	77.1
3. ประชาคมยุโรป	275	0.5	-13,081	164.0	-14,372	-41.8	-4,454	-4.1
4. Asian NICs	4,677	8.1	-5,861	-73.5	3,525	10.3	17,405	15.9
5. ASEAN (ไม่รวมสิงคโปร์)	14,407	24.9	5,627	70.6	8,438	24.6	8,060	7.4
6. รวม 5 กลุ่ม	50,535	87.4	9,506	119.2	25,731	74.9	94,196	86.0
7. ประเทศอื่น ๆ	7,268	12.6	-1,531	-19.2	8,625	25.1	15,348	14.0
8. รวมทั้งสิ้น	57,803	100.0	7,975	100.0	34,356	100.0	109,544	100.0

ที่มา กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

หมายเหตุ เครื่องหมายลบ (-) แสดงว่าเกินดุล